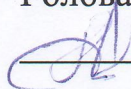

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра _____ Психології _____ (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК З

 Ганна ЛІХОНОСОВА

« 31 » серпня 2023 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія особистості (з основами клінічної психології)

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальності: 053 Психологія

Освітні програми: Психологічне консультування та психотерапія

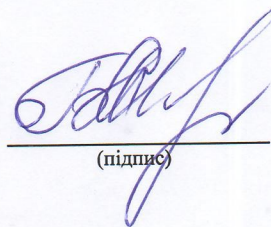
Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Бідюк І. А., доц. каф. 704, к. психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

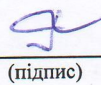

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Психології
(№ 704)

(назва кафедри)

Протокол № _____ від «_____» _____ 2023 р.

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Гулий Ю.І.
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Бідюк Інна Аркадіївна, канд. психол. наук,
доц. каф. 704. Викладає в університеті
наступні дисципліни:

- Загальна психологія;
- Історія психології;
- Психологія творчості;
- Педагогіка та педагогічна психологія;
- Психологічна діагностика та корекція дітей та підлітків.

Напрями наукових досліджень:
інтелектуальна діяльність здобувачів
вищої освіти, арт-терапія тощо.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 2

Обсяг дисципліни: 5 кредитів ЄКТС/ 150 години, у тому числі аудиторних – 48 год., самостійної роботи здобувачів – 102 год.

Форма здобуття освіти – денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

Види контролю – модульний контроль, залік.

Мова викладання – українська.

Пререквізити – загальна психологія.

Кореквізити – вікова психологія; основи психологічного консультування і корекції; клінічна психологія.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення навчальної дисципліни «Психологія особистості (з основами клінічної психології)» дозволить опанувати базові знання щодо зарубіжних й вітчизняних підходів до визначення особистості, теоретичних основ порушення особистості та практичні навички в їх діагностиці.

Завдання: вивчення зарубіжних та вітчизняних підходів до визначення особистості, поняття норми та патології, також вивчаються головні розлади особистості та психосоматичні розлади.

Компетентності, які набуваються:

- здатність застосовувати знання про особистість та її порушення у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями про різноманітні зарубіжні та вітчизняні підходи до будови структури особистості;
- здатність до критичного аналізу різних теорій особистості;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) стосовно будови особистості;
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для діагностики особливостей особистості та її порушень;
- здатність оперувати базовими знаннями щодо розладів особистості та психосоматичних розладів.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

- знати місце особистості у системі наукових психологічних знань;
- знати методи дослідження особистості та її порушень;
- знати головні зарубіжні та вітчизняні теорії особистості;
- мати уявлення про різноманітні підходи до будови структури особистості;
- знати клінічні прояви психічної норми та патології;
- знати класифікацію розладів особистості та психосоматичних розладів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Вступ до психології особистості (з основами клінічної психології).

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин (л – 4, п – 2).

- Тема семінарського заняття.

Поняття «особистості» у психології. Методи дослідження в психології особистості (з основами клінічної психології).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Стисла анотація.

Індивід, особистість, індивідуальність. Особистість як системна якість індивіда. Проблема структури особистості. Типи теорій особистості та їх характеристика. Клінічні прояви психічної норми та патології. Психодіагностичний напрямок діяльності персонолога та клінічного психолога. Характеристика основних методів дослідження в психології особистості (з основами клінічної психології): спостереження, інтерв'ю, тестування, метод анамнезу, експериментальний метод, кореляційний метод, проєктивні методи тощо.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Психодинамічний напрямок у теоріях особистості.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 18 годин (л – 12, п – 6).*

- *Теми семінарських занять.*

Психодинамічний напрямок у теоріях особистості. Теорія особистості З. Фрейда. Особливості розвитку особистості за теорією З. Фрейда. Терапевтичні методи психоаналізу. Захисні механізми Его. Аналітична психологія К. Юнга. Ключові концепції та принципи індивідуальної психології А. Адлера.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Стисла анотація.*

Теорія особистості З. Фрейда. Аналітична психологія К. Юнга. Концепція індивідуальної психології А. Адлера. Соціокультурна теорія К. Хорні. Фрейдомарксистська теорія Е. Фромма. Его-психологія А. Фрейд. Теорія об'єктних відносин (М. Кляйн, Р. Фейрберн, Д.В. Винникот, У. Байон). Его-психологія Е. Еріксона. Теорія травми О. Ранка. Структура особистості в транзактному аналізі Е. Берна. Біоенергетичні теорії особистості В. Райха та О. Лоуена.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 30 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульного тесту в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 30 хвилин (у межах л, п).*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 1. Гуманістично-екзистенційний напрямок у теоріях особистості.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин (л – 4, п – 2).*

- *Тема семінарського заняття.*

Мотиваційна теорія А. Маслоу. Методика А. Маслоу «САМОАЛ».

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Стисла анотація.*

Феноменологічна теорія К.Р. Роджерса. Гештальт-теорія Ф. Перлза. Мотиваційна теорія А. Маслоу. Екзистенціальні фактори І. Ялома. Логотерапевтична теорія В. Франкла.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 12 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Навчально-біхевіоральний, соціально-когнітивний та когнітивний напрямки у теоріях особистості.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин (л – 2, п – 0).*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Стисла анотація.*

Теорія оперантного підкріплення Б.Ф. Скінера. Стимул-реактивна теорія Д. Долларда й Н. Міллера. Теорія реципрокного гальмування Дж. Уолпа. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Теорія соціального навчання Дж. Роттера. Теорія конструктів Дж. Келлі.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Теорії особистості у радянській психології.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин (л – 2, п – 2).*
 - *Тема семінарського заняття.*
- Розуміння А. Н. Леонтьєвим поняття особистість згідно діяльнісного підходу. Відмінності у розумінні понять «індивід» та «особистість».
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
 - *Стисла анотація.*

Погляди вітчизняних учених на психологічну структуру особистості. Теорія особистості А. Н. Леонтьєва. Проблема особистості в працях С. Л. Рубінштейна. Розвиток теорії особистості в працях А. Ф. Лазурського. Українська персонологія на сучасному етапі.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 10 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульного тесту в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
 - *Обсяг аудиторного навантаження: 30 хвилин (у межах л, п).*
 - *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
 - *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*
- Підготовка до модульного контролю.

Модуль 3.

Змістовний модуль 3.

Тема 1. Психосоматичний напрямок в теоріях особистості. Психосоматичні розлади.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин (л – 4, н – 2).

- Темі семінарських/практичних/лабораторних занять;

Психосоматичний підхід в теорії особистості Г. Гроддека.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Стисла анотація.

Психосоматичний підхід в теорії особистості Г. Гроддека. Психосоматичний підхід в теорії Ф. Александера. Психосоматичні розлади. Класифікація психосоматичних розладів. Конверсійні симптоми, функціональні розлади, психосоматози. Функціональні синдроми. Психосоматичні захворювання.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 15 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Розлади особистості.

Форма занять: лекція, семінарське заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 6 годин (л – 4, н – 2).

- Тема семінарського заняття.

Порушення особистості при різних нервово-психічних захворюваннях.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Стисла анотація.

Визначення понять «здоров'я» і «хвороба». Особистість в клінічній психології. Класифікація розладів особистості. Порушення особистості при різних нервово-психічних захворюваннях, загальна характеристика. Порушення процесів смислоутворення та цілеположення у хворих з нервово-психічними захворюваннями. Порушення ієрархії мотиваційної сфери при різних нервово-психічних захворюваннях. Методи дослідження особистості в клінічній психології.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів: 15 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 3

- Форма занять: написання модульного тесту в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 30 хвилин (у межах л, н).

- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тест за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	16	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 4	8	0 ... 32
Модульний контроль	0... 16	-	0 ... 16
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0	8	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 4	4	0 ... 16
Модульний контроль	0... 10	-	0 ... 10
Змістовний модуль 3			
Робота на лекціях	0	8	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 4	4	0 ... 16
Модульний контроль	0 ... 10	-	0 ... 10
Усього за семестр			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру.

Задовільно (60-74). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань без критичних помилок. При виконанні модульних тестів без помилок виконано не менш ніж 50% від загальної кількості питань. Є орієнтація в основних питаннях курсу, але його знання мають поверхневий характер, достатній понятійний апарат не сформовано, наявні прогалини у теоретичній підготовці та практичному аспекті, ключові питання пояснюються на побутовому рівні. Є вміння за допомогою викладача (додаткові запитання, допомога у формулюванні думки й т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру. Спостерігається часткове виконання передбачених програмою завдань,

ознайомлення з частиною рекомендованої основної психологічної літератури з дисципліни. Під час доповідей, відповідей на семінарському занятті допускаються суттєві помилки, але простежується здатність усунути їх за допомогою викладача.

Добре (75-89). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань (допущені помилки не носять принципового характеру). При виконанні модульних тестів без принципових помилок виконано не менш ніж 75% від загальної кількості питань. Виявляється повне знання навчального матеріалу, що стає опорою для успішного виконання передбачених програмою завдань. Засвоєно базову психологічну літературу з дисципліни. Мають місце системні знання, здатність до їх самостійного оновлення під час подальшої професійної діяльності (є здатність самостійно аналізувати теорії особистості, психологічні особливості особистості та її розлади; здатність адекватно підбирати та користуватися методиками діагностики властивостей та розладів особистості тощо). Одночасно, при виконанні завдань практичного спрямування допускаються несуттєві неточності, які студент у змозі виправити самостійно.

Відмінно (90-100). Своєчасно надані результати всіх самостійних завдань без жодної помилки. При виконанні модульних тестів виконано не менш ніж 95% від загальної кількості питань. Виявляються усебічні, системні та глибокі знання щодо теоретичного матеріалу навчальної дисципліни, вміння застосовувати їх при розв'язанні практичних завдань. Чітко формулюються основні напрями курсу, використовуючи психологічну термінологію, спостерігається вільне володіння категоріально-понятійним апаратом. Під час доповідей питання розкриваються всебічно, досконало, аргументовано і послідовно, та сприяють активізації пізнавальної діяльності слухачів. Має місце добра обізнаність щодо базової та додаткової літератури з дисципліни. Наявні навички: аналізу науково-методичної літератури з психології особистості та її розладів; планування й аналізу психодіагностичної діяльності тощо).

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

Макаренко А. О. Основи клінічної психології / А.О.Макаренко. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2014. – 99 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Столярченко, О. Б. Психологія особистості : навч. посіб. / О. Б. Столярченко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.

Допоміжна

1. Психологія особистості: словник-довідник / За ред. П. П. Горностая. – Київ : Рута, 2001. – 320 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/e-resources/>